Εν Ιερά Πόλει Μεσολογγίου, τη 21η Νοεμβρίου 2024

ΟΜΙΛΙΑ
Αρχιμ. Επιφανίου Οικονόμου
Ιεροκήρυκος Ιεράς Μητροπόλεως Δημητριάδος
Θέμα: «Η ποιμαντική μέριμνα του Αρχιεπισκόπου Χριστοδούλου για την οικογένεια και τους νέους»
Αγρίνιο, 19/11/2024

Ο Μακαριστός Αρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος ανάλωσε την ζωή του στην δόξα του Θεού και στην ακάματη διακονία της Εκκλησίας, την οποία υπηρέτησε από θέσεις ευθύνης, έως και την κορυφή Της. Τον διέκρινε πάντα η απόλυτη συνέπεια, η ζηλευτή ευσυνειδησία, το ακατάβλητο πάθος και η μοναδική πιστότητα στους ευγενείς οραματισμούς του. Αυτούς μετέτρεψε σε ποιμαντική πράξη, η οποία τον ανέδειξε υπόδειγμα Ποιμένος για τους Ποιμένες και στοργικό Πατέρα για τους ποιμενόμενους.

Υπήρξε ένας κατ' εξοχήν Λειτουργικός Ιεράρχης, εραστής της Θείας Λατρείας, την οποία ξαναζωντάνεψε στην Μητρόπολη Δημητριάδος και στην Αρχιεπισκοπή του, διαμορφώνοντας σε Κλήρο και λαό το λησμονημένο λειτουργικό ήθος, το πρώτιστο και απαραίτητο συστατικό της Ορθόδοξης πνευματικής ζωής. Αναδιοργάνωσε τις διοικητικές υπηρεσίες της Εκκλησίας των Αθηνών και έδωσε νέα ώθηση στις Συνοδικές, οι οποίες, επί των ημερών του, άνθισαν και λειτούργησαν με αυξημένους ρυθμούς και σύγχρονα μέσα, ανταποκρινόμενες στις ανάγκες της εποχής. Οργάνωσε εξ αρχής το πνευματικό έργο των ενοριών, ασχολήθηκε επισταμένως με την καλλιέργεια του ιερατικού ήθους και την απαλλαγή της ιερωσύνης από κοσμικές αντιλήψεις και πρακτικές, που απάδουν της ιερότητάς της και συσκοτίζουν την υψηλή αποστολή της. Επέβαλε Αγιοπνευματικά κριτήρια στην επιλογή των νέων Κληρικών, φροντίζοντας για την διαρκή επιμόρφωσή τους, με Συνέδρια, Ημερίδες, Συνάξεις εφημερίων, ιεροκηρύκων, πρωτοσυγκέλλων, πνευματικών – εξομολόγων, πνευματικών εργατών. Στήριξε κάθε κοινωνική ομάδα στις ευγενείς και δίκαιες διεκδικήσεις της, εργάτες, επιστήμονες, μαθητές, φοιτητές, γονείς και εκπαιδευτικούς. Μαζί τους διεξήγαγε διάλογο αλήθειας, έτεινε χείρα συμπόρευσης και συνεργασίας, σεβόμενος τον ρόλο και την προσφορά τους στην ελληνική κοινωνία. Υπήρξε και λειτούργησε ως πατέρας στοργικός και καθοδηγητής πνευματικός των μοναστικών αδελφοτήτων, φροντίζοντας για την επίλυση των ποικίλων προβλημάτων τους και την πνευματική τους ενδυνάμωση, ώστε να ανταποκρίνονται,

απρόσκοπτα, στο έργο της Λατρείας, της προσευχής και της παρηγορίας του λαού. Στάθηκε αρωγός και συμπαραστάτης της πολεμούμενης από τα κοσμικά συστήματα πολύπαθης ελληνικής οικογένειας. Αντιμετώπισε, με σειρά δράσεων και την ανάπτυξη ανάλογων δομών, τα προβλήματα της βίας και της κακοποίησης μέσα στην οικογένεια και έκανε τα πάντα για να την θωρακίσει με τις Αρχές και Αξίες της Πίστης και της Παράδοσης ως ανάχωμα στις δυνάμεις που επαγγέλλονται την αλλοίωση και καταστροφή της.

Ο Αρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος δεν έκλινε τον αυχένα ενώπιον της πολιτικής εξουσίας, όταν αυτή λάμβανε πρωτοβουλίες απάδουσες προς το ήθος και τις ελληνορθόδοξες αξίες του λαού, όπως ήταν η απάλειψη του θρησκεύματος από τις νέες ταυτότητες, όσο και άλλες, που αλλοίωναν την φυσιογνωμία της σύγχρονης ελληνικής κοινωνίας. Δεν δίστασε να συγκρουστεί μαζί της, επιδεικνύοντας Χρυσοστομική παρρησία, την οποία ουδέποτε υπέστειλε, για να φανεί αρεστός στους ισχυρούς ή για να εξυπηρετήσει καιροσκοπικά συμφέροντα και σκοπιμότητες της στιγμής. Μπροστά τους διεκήρυττε πάντοτε την Ευαγγελική αλήθεια και με στεντόρεια φωνή καλούσε πάντες σε σύναξη πίστεως, αγάπης και αλληλεγγύης προς δόξαν Χριστού, στήριξη του λαού και ενδυνάμωση της Πατρίδας.

Από την στιγμή της ανόδου του στον Αρχιεπισκοπικό Θρόνο των Αθηνών, «δέν ἔδωκε ὕπνον τοῖς ὀφθαλμοῖς του καί τοῖς βλεφάροις του νυσταγμόν καί ἀνάπαυσιν τοῖς κροτάφοις του», σκεπτόμενος τα προβλήματα της Εκκλησίας, εισηγούμενος λύσεις γι' αυτά, επεξεργαζόμενος και συζητώντας τα με τους συνιεράρχες και συνεργάτες του. Δεν διανοήθηκε ποτέ να ανταλλάξει τον επίζηλο τίτλο του Ποιμένα και Πατέρα με εκείνον του Διοικητού ή του Μονάρχου, ούτε του κατά κυριολεξίαν μακαριωτάτου, δηλαδή του απράγμονος, του επαναπαυμένου επί των δαφνών του. Επί των ημερών του, η Εκκλησία της Ελλάδος έπαυσε, πλέον, να αποτελεί ένα μνημειακό κειμήλιο του παρελθόντος, απωθημένο στο περιθώριο των ανθρωπίνων αναζητήσεων και των κοινωνικών εξελίξεων. Ανασύρθηκε από την απομόνωση και ήλθε, με αξιοπιστία, με προσοχή και το επιβαλλόμενο μέτρο, στο προσκήνιο της καθημερινής επικαιρότητας· απέκτησε ευρωπαϊκή υπόσταση, ανέλαβε την θέση που της αρμόζει στο Διορθόδοξο και Διαχριστιανικό μωσαϊκό. Και για όλη αυτή του την μέριμνα εισέπραττε αϋπνίες, αγρυπνίες και ακατάπαυστη εργασία, μέχρι, των πρωινών, συχνά, ωρών, φθάνοντας και υπερβαίνοντας, πολλές φορές, τα έσχατα όρια της ανθρώπινης αντοχής. Και όλα αυτά επί ζημία, ενίοτε, των διαπροσωπικών

του σχέσεων και της προσωπικής του υγείας.

Ο Αρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος, ασφαλώς, δεν ήταν τέλειος, ούτε αυτοπροβαλλόταν ως τέτοιος. Όμως, ουδέποτε έκρυψε το «δηνάριον» που του εμπιστεύθηκε ο Θεός. Αντιθέτως, αγωνίστηκε σε όλη του την ζωή να το αξιοποιεί για την δόξα Του. Έπασχε για την Εκκλησία, εργαζόταν ακατάπαυστα για να προβάλλει πάντοτε το καλώς νοούμενο συμφέρον της και να υπεραμύνεται για τα καταπατούμενα δίκαιά της, εις ουδέν λογιζόμενος την προσωπική του άνεση και ασφάλεια. Γι' αυτό, έγινε στόχος λυσσωδών επιθέσεων, έξωθεν και έσωθεν προερχομένων, με τις δεύτερες να αποβαίνουν οι πιο πικρές και εξουθενωτικές. Όμως, είχε μέσα στην καρδιά του αστείρευτη αγάπη και συγχωρητικότητα προς όλους, αλλά και την ζωηρή επιθυμία, όταν επρόκειτο να έρθει η ώρα της κρίσεως, να δικαιούται να ομολογήσει ότι «ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡ εἰς αὐτόν οὐκ εἰς κενόν ἐγενήθη», όπερ και εγένετο, καθώς είναι βέβαιον ότι έλαβε τον στέφανο της δικαιοσύνης του Θεού και της ιστορίας.

Ποιμαντική Γάμου και Οικογένειας

Ο Χριστόδουλος ανέκαθεν θεωρούσε ότι η οικογένεια είναι ο χώρος για τον οποίον η Εκκλησία και η Πολιτεία οφείλουν να επιδεικνύουν ιδιαίτερη μέριμνα και φροντίδα, να τον διαφυλάττουν από επικίνδυνες προσβολές και επηρεασμούς, που αποσκοπούν στην αλλοίωση των χαρακτηριστικών της. Αντιδρούσε πάντα στις απόπειρες που στόχευαν στην συνοχή της, στην διατήρηση των εσωτερικών δομών της και επαγγέλλονταν τον δήθεν εκσυγχρονισμό της. Πίστευε ότι η οικογένεια, ως η πρώτη και βασική κοινωνική κοιτίδα, πρέπει να διατηρεί την παραδοσιακή της δομή, να αποτελεί χώρο θαλπωρής, αγάπης, ασφάλειας και ειρήνης για τα μέλη της, μέσα στον οποίο οι σύζυγοι και τα παιδιά θα μπορούν, από κοινού, να αναπτύσσουν τα χαρακτηριστικά που θα εξασφαλίζουν την ομαλή μετάβαση και συμμετοχή στην ευρύτερη κοινωνική πραγματικότητα. Έβλεπε, όμως, την οικογένεια να δοκιμάζεται από ποικίλες κρίσεις, που απειλούσαν το παρόν και το μέλλον της και ως πατέρας πνευματικός έκρουσε εγκαίρως τον κώδωνα, μπροστά στον κίνδυνο θανατερής διάβρωσης του οικογενειακού θεσμού.

Ως αίτια των κρίσεων επεσήμανε την επιπόλαιη εκλογή συζύγου, τις χαλαρές αντιλήψεις περί γάμου, που άρχισαν να διαμορφώνονται την δεκαετία του '80, την αθέτηση της συζυγικής πίστης, την έλλειψη ψυχικής ενότητας μεταξύ των συζύγων, την έλλειψη πνεύματος ανοχής και αλληλοκατανοήσεως, την έλλειψη ενότητας μεταξύ γονέων και παιδιών,

κυρίως, όμως, την απουσία του Χριστού από το σπίτι.

Μπροστά στην κατάσταση αυτή, από τις πρώτες ποιμαντικές του ενέργειες, στον Βόλο, ήταν η ίδρυση του Κέντρου Συμπαραστάσεως Οικογενείας (Κ.Σ.Ο.), για την προστασία του Γάμου και της Οικογένειας. Παράλληλα, οργάνωσε εβδομαδιαίες συνάξεις για τους μελλονύμφους, με σκοπό την καλύτερη δυνατή προετοιμασία τους ενόψει του Μυστηρίου του Γάμου τους. Με ποικίλους δε τρόπους εξέφρασε την αγάπη και την ευγνωμοσύνη της Τοπικής Εκκλησίας προς τις πολύτεκνες οικογένειες, οι οποίες προσφέρουν ανεκτίμητη υπηρεσία στο Έθνος, αντιστεκόμενες στο διαρκώς διογκούμενο, ήδη από την εποχή εκείνη, δημογραφικό πρόβλημα, παρά την προκλητική αδιαφορία της Πολιτείας.

Ποιμαντική προσέγγιση των νέων

Ευθύς ως ανέλαβε το πηδάλιο της Εκκλησίας της Δημητριάδος, ανέπτυξε με τους νέους της επαρχίας του μια ζωντανή και αληθινή σχέση, που τον χαρακτήριζε έως το τέλος του βίου του. Έγινε Μητροπολίτης σε μια μεταβατική, για τα πολιτικά και εκκλησιαστικά πράγματα, περίοδο, από την οποία η Εκκλησία έβγαινε μάλλον τραυματισμένη. Επίσης, ήδη από την δεκαετία του '80, η επιχείρηση εκκοσμίκευσης της Ελληνικής κοινωνίας εξελισσόταν με συστηματικό τρόπο, παρουσιάζοντας την Εκκλησία ως θεσμό δήθεν οπισθοδρομικό. Γι' αυτό, από τις πρώτες ποιμαντικές του ενέργειες ήταν να επισκεφθεί τα σχολεία του Βόλου και των περιχώρων και μάλιστα, τα Λύκεια, πρωτοβουλία υψηλού ρίσκου για έναν Κληρικό εκείνη την εποχή, την οποία ανέπτυξε επί σειρά ετών. Βέβαια, η επικοινωνία του με τους μαθητές, μέσα στα σχολεία ενόχλησε σφόδρα πολλούς από εκείνους που, από τότε, επαγγέλονταν την απομάκρυνση της Εκκλησίας από τα δρώμενα της Ελληνικής κοινωνίας. Εκείνος, όμως, επέμεινε, απολαμβάνοντας την στήριξη της συντριπτικής πλειοψηφίας των εκπαιδευτικών και των μαθητών, επενδύοντας σε συγκεκριμένα συγκριτικά πλεονεκτήματα, που αναμφισβήτητα διέθετε, όπως η νεαρή του ηλικία, το φυσικό επικοινωνιακό του χάρισμα, κυρίως, όμως, η ειλικρίνεια και η αυτοκριτική διάθεση, με την οποία στάθηκε απέναντί τους, δικαιολογώντας, έτσι, την αποστασιοποίηση των νέων από την ζωή της Εκκλησίας και κυρίως την αμφισβήτηση της ηγεσίας της. Με αυτήν την ειλικρινή διάθεση απέναντι στους νέους και έχοντας κερδίσει την εμπιστοσύνη τους, απέστειλε πλειάδα νέων και μορφωμένων Κληρικών στα σχολεία, οι οποίοι εργάστηκαν, επί σειρά ετών, ως πνευματικοί καθοδηγητές και εξομολόγοι, ευεργετώντας τις νεανικές ψυχές.

Παράλληλα, από τις πρώτες του πρωτοβουλίες στο νεανικό έργο ήταν η εκ βάθρων αναμόρφωση των Κατηχητικών Σχολείων. Πίστευε ότι τα Κατηχητικά μπορούν να θωρακίσουν τις νεανικές καρδιές με τον θώρακα της πίστεως, να τις οπλίσουν με τα όπλα της πνευματικής στρατείας και να τις σμιλεύσουν με την θεία σμίλη του πνεύματος. Στην προσπάθεια της Τοπικής Εκκλησίας επιστράτευσε και τους γονείς, διαβεβαιώνοντάς τους ότι η Ιερά Μητρόπολη βρίσκεται στο πλευρό τους, στην προσπάθειά τους για την σωστή καθοδήγηση των παιδιών: «Οδηγήστε τα παιδιά σας στην Εκκλησία… Βοηθήστε τα παιδιά σας να πλησιάσουν το Φως της αληθείας, τον Χριστό. Και δεν θα μετανοήσετε. Οι ελπίδες σας δεν θα διαψευσθούν και τα όνειρά σας δεν θα καταρρεύσουν».

Η Χριστιανική Νεολαία Δημητριάδος (Χ.ΝΕ.Δ.), όπως την ονόμασε, με τέσσερις χιλιάδες (4000) εγγεγραμμένα και ενεργά μέλη, δραστηριοποιήθηκε με πρωτότυπο τρόπο: δημιούργησε νεανική χορωδία, διοργάνωσε ανοικτές διαλέξεις για τους νέους, πάνω σε φλέγοντα σύγχρονα θέματα, πραγματοποίησε μεγάλες εορτές στο Εθνικό Στάδιο Βόλου, με χιλιάδες θεατών, λειτούργησε τις θερινές κατασκηνώσεις στον Άγιο Λαυρέντιο Πηλίου, διοργάνωσε προσκυνηματικές και εκπαιδευτικές εξορμήσεις στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, θερινά φοιτητικά σεμινάρια, ανέπτυξε κοινωνική δράση, με τακτικές επισκέψεις στα Ιδρύματα της περιοχής, διοργάνωσε τα περίφημα Συνέδρια Νεολαίας, με ομιλητές διαπρεπείς προσωπικότητες του πνευματικού και επιστημονικού κόσμου της χώρας. Ήταν η περίοδος που το νεανικό έργο της Τοπικής Εκκλησίας γνώριζε την μεγαλύτερη ακμή της ιστορίας του, ενώ η Χ.ΝΕ.Δ. λειτούργησε ως πρότυπο και για πολλές άλλες Μητροπόλεις, οι οποίες οργάνωσαν την κατηχητική τους προσπάθεια, σε ανάλογα πλαίσια.

Νεότητα - Οικογένεια

Την ποιμαντική του αγωνία απασχόλησε έντονα, την εποχή εκείνη, το μεγάλο ζήτημα της εξάπλωσης των ναρκωτικών στην πατρίδα μας. Αντιδρούσε, όταν διαπίστωνε ότι το Κράτος αδυνατούσε να αντιληφθεί την ουσία του προβλήματος και επέμενε στην ποινική καταστολή των διακινητών, πιστεύοντας ότι με τον τρόπο αυτόν και μόνον θα περιοριστεί η χρήση των ναρκωτικών από τους νέους. Ο ίδιος αναζητούσε την πηγή του προβλήματος και την εντόπιζε στην νεανική ψυχή: «τα παιδιά μας αναζητούν έναν άλλο τρόπο ζωής, διαφορετικό από εκείνον που εμείς ή αν θέλετε η κοινωνία σήμερα τους προσφέρει. Τα αίτια αυτής της αναζήτησης είναι πολλά. Η διατάραξη των διαπροσωπικών σχέσεων δηλ. η μοναξιά, η παθητικότητα και η τάση φυγής από την πραγματικότητα συνιστούν μια πρώτη δέσμη αιτίων. Ακολουθούν, ύστερα, η αλλοτρίωση της οικογένειας και

η απουσία του διαλόγου, για να ολοκληρωθεί η εικόνα με την κατερείπωση του πνευματικού βίου που δεινοπαθεί στις ημέρες μας με την υποκουλτούρα και τα υποπροϊόντα της. Η έλλειψη ιδανικών στα παιδιά και το υπαρξιακό κενό έχουν δημιουργήσει στις καρδιές των το αίτημα της αλλαγής, που εκφράζεται με το χάος και την αναρχία. Τα ναρκωτικά εμφανίζονται σ' αυτές τις περιπτώσεις σαν πανάκεια. Επαγγέλλονται τη λησμονιά, τη φυγή, την απελευθέρωση, τη «Γη της Επαγγελίας». Και αντ' αυτών, τελικά, προσφέρουν την εξάρτηση, την αηδία, την απάτη». Πίστευε ότι η λύση στο πρόβλημα πρέπει να είναι πνευματική και εκεί εντόπιζε τον ευεργετικό ρόλο, που θα μπορούσε να παίξει η Εκκλησία, προσφέροντας αγάπη, στοργή, κατανόηση, αλλά και τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την επαναξιολόγηση της ζωής των νέων, επί τη βάσει υγειών προτύπων, βασισμένων στις αρχές και στις αξίες του Ευαγγελίου.

Σ' αυτό το πλαίσιο, το 1985, ίδρυσε τον Συμβουλευτικό Σταθμό Αντιμετώπισης Ναρκωτικών, με σκοπό την παροχή συμβουλών σε νέους, καθώς και στους γονείς τους, για την καλύτερη αντιμετώπιση περιστατικών χρήσεως ή καταχρήσεως ναρκωτικών. Παράλληλα, εξέδωσε καλαίσθητα, όσο και αποκαλυπτικά, του προβλήματος έντυπα, τα οποία διένειμε, κατά χιλιάδες, στα νεανικά στέκια και στα σχολεία της επαρχίας του, αποσκοπώντας στην αφύπνιση των νέων και των οικογενειών τους. Κατ' έτος, διοργάνωνε Εβδομάδα Αντιναρκωτικού Αγώνα, στην διάρκεια της οποίας πραγματοποιούνταν ομιλίες στα σχολεία, ειδικές ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές εκπομπές, διανομή εντύπου υλικού κ.άλ. Ιστορική, επίσης, έμεινε η μεγάλη Έκθεση κατά των ναρκωτικών, που δημιουργήθηκε το 1986 και εντυπωσίασε για τα συγκλονιστικά εκθέματά της.

Ο Ποιμενάρχης της Δημητριάδος δεν έκρυψε την αγωνία του για μία ακόμη απειλή της εφηβικής και νεανικής ζωής, που ως λαίλαπα ενέσκηπτε στην Ελλάδα, εκείνη την εποχή, το AIDS, αποτέλεσμα της χαλάρωσης των ηθών και της διάχυσης της θεωρίας της σεξουαλικής απελευθέρωσης. Σε σχετική ομιλία του στους ιατρούς, επεσήμανε ότι «το AIDS είναι καρπός της απομόνωσης του έρωτα από τις άλλες βασικές πλευρές της ζωής. Η κοινωνία μας διευκολύνει και αμνηστεύει τις εφήμερες σεξουαλικές σχέσεις εξωσυζυγικού ή προγαμιαίου χαρακτήρα. Θα προδίδαμε την αποστολή μας ως εκπροσώπων της Εκκλησίας αν σιωπούσαμε ενώπιον των φαινομένων αυτών που αποπροσανατολίσουν την έννοια της σεξουαλικότητας και πολλαπλασιάζουν τους κινδύνους της επιδημίας, αν δεν ετονίζαμε την αξία της ανθρώπινης αγάπης μέσα στο γάμο και στην πιστότητα μεταξύ των αγαπημένων προσώπων και αν δεν καλούσαμε τον καθένα στην εγκράτεια και στο σεβασμό του σώματός του, που είναι το κατοικητήριο του Θεού,

καθώς και του σώματος του πλησίον, που είναι μέλος του σώματος του Χριστού».

Το 1986 ανέλαβε μία ακόμη πρωτοβουλία - τομή στην ποιμαντική προσέγγιση του Μυστηρίου Γάμου και της Οικογένειας. Ίδρυσε την Σχολή Γονέων της Τοπικής Εκκλησίας, έργο πρωτότυπο για τα δεδομένα της εποχής. Σκοπός της ήταν η κατάλληλη ενημέρωση των γονέων και των μελλοντικών γονέων επάνω στα διαπροσωπικά, ιατρικά και πνευματικά ζητήματα που αναφύονται στις σχέσεις μεταξύ των συζύγων και μεταξύ των συζύγων και παιδιών, ώστε η αντιμετώπισή τους να είναι, κατά το δυνατόν, πιο επιτυχής. Πίστευε ότι, τόσο η συζυγία, όσο και η ανατροφή των τέκνων, είναι τέχνες ιερές. Γι' αυτό, επιστράτευσε ειδικευμένους επιστήμονες και παιδαγωγούς, ως ομιλητές και προσκάλεσε τους νέους και τους υποψηφίους γονείς να φοιτήσουν στην Σχολή, προκειμένου να διδαχθούν τον συζυγικό και γονεϊκό ρόλο και να θέσουν τις βάσεις δημιουργίας ενός υγιούς συζυγικού και οικογενειακού περιβάλλοντος. Η αποδοχή της προσπάθειας εκείνης ήταν θαυμαστή, γι' αυτό και λειτούργησε ως υπόδειγμα ποιμαντικής δράσης και για πλήθος άλλων Ιερών Μητροπόλεων μελλοντικά.

Άνοιγμα της Εκκλησίας στους νέους

Χωρίς αμφιβολία και κατά γενική ομολογία, η σχέση του Μακαριστού Χριστοδούλου με τους νέους και τις νέες της πατρίδας μας, όπως αναπτύχθηκε, πλέον, στην δεκαετία της Αρχιεπισκοπίας του, ήταν αξεπέραστα μοναδική. Πιστεύουμε πως δεν υπήρξε άλλος Προκαθήμενος, τουλάχιστον στην μεταπολεμική Ελλάδα, που να μίλησε με τέτοια αμεσότητα στις νεανικές ψυχές και να δέχθηκε τόσο πληθωρική και μαζική αποδοχή και αγάπη από το πλέον δύσκολο κομμάτι της Ελληνικής κοινωνίας. Η μεταξύ τους σχέση, όπως είδαμε, άρχισε να σχηματοποιείται ιδιαίτερα, όταν ανέλαβε την Αρχιερατική του διακονία στην Μητρόπολη Δημητριάδος, σε μια εποχή αναμφισβήτητα δύσκολη για την Εκκλησία, μετά την δοκιμασία της επταετούς Δικτατορίας.

Με την ίδια λογική κινήθηκε προς τους νέους και ως Αρχιεπίσκοπος, στηρίζοντας την προσέγγισή του στην ειλικρίνεια, στην κατανόηση και στην απεριόριστη αγάπη. Είναι παροιμιώδης και αξέχαστη η συγκλονιστική αναφορά του στους νέους κατά την πανεπίσημη ώρα της ενθρονίσεώς του στον Αρχιεπισκοπικό Θρόνο των Αθηνών, όταν παραδέχθηκε την υποκρισία της γενιάς του απέναντί τους, που έγινε η ηθική αυτουργός των νεανικών ηθικών παρεκτροπών· παραδέχθηκε τις ευθύνες της γενιάς του, που κατασκεύασε έναν κόσμο χωρίς ήθος, έλεος και αγάπη, που άλλα δίδασκε

και άλλα έπραττε, με αποτέλεσμα να στερήσει από τις νεανικές καρδιές την πίστη και την ελπίδα και να γκρεμίσει μέσα τους κάθε ιδανικό. Γι' αυτό, δικαιολόγησε απολύτως την έλλειψη εμπιστοσύνης ή ακόμα και την αποστροφή των νέων προς την Εκκλησία και τους Λειτουργούς Της. Ήταν, τότε, η στιγμή που, με δάκρυα στα μάτια, πήρε πάνω του τις αμαρτίες της γενιάς του και ζήτησε, με ειλικρινή ταπείνωση, συγγνώμη. Δεν δίστασε, μάλιστα, να εξειδικεύσει, λίγο αργότερα, τα λάθη που διέπραξε η ποιμαίνουσα Εκκλησία έναντι των νέων, η διόρθωση των οποίων θα μπορούσε να οδηγήσει στην επανασύνδεσή τους.

Εγκαίρως είχε επισημάνει τα μεγάλα ελλείμματα της νέας γενιάς, η στέρηση των οποίων την οδηγούσε σε λανθασμένες και καταστροφικές επιλογές. Την διέκρινε εγκλωβισμένη σε μία ιδιότυπη μοναξιά, στον ψυχολογικό καταναγκασμό των ποικίλων ιδεολογιών και γεμάτη ερωτήματα σχετικά με την ελευθερία, την δικαιοσύνη, την κοινωνική αλληλεγγύη, την αγάπη, έννοιες που συχνά οι νέοι παρεξηγούν και με λανθασμένο τρόπο ερμηνεύουν. Διακήρυξε ότι τα μεγάλα αυτά υπαρξιακά ζητήματα μόνο μέσα στην Εκκλησία μπορούν να απαντηθούν και να αντιμετωπιστούν. Δίδασκε ότι η αγάπη, την οποία επιζητούν οι νέοι, δεν είναι ένας απλός συναισθηματισμός ή παροδικός ενθουσιασμός, αλλά ξεκινά από τον Θεό και κατευθύνεται στον άνθρωπο.

Απέναντι στην παρεξηγημένη αντίληψη των νέων περί ελευθερίας, η οποία οδηγεί στην κατάλυση των φραγμών και στην ελευθεριότητα του ήθους, προέτασσε πάντα την διδασκαλία της Εκκλησίας, η οποία αντιστρατεύεται την αλλοίωση του κορυφαίου αυτού υπαρξιακού μεγέθους από το σύγχρονο κοσμικό πνεύμα, που οδηγεί, τελικά, τους νέους στην ανελευθερία. «Ελευθερία σημαίνει απελευθέρωση από τα πάθη, τη «σταύρωση του σώματος», όπως διδάσκει ο Χριστός και οι ασκητικοί πατέρες. Γιατί, σύμφωνα με την αντίληψη αυτή, η παράδοση του ανθρώπου στα πάθη του είναι η χειρότερη μορφή δουλείας, όπως και αντίθετα, η επικυριαρχία επί των παθών συνιστά την πιο αυθεντική έκφραση της ελευθερίας». Ήξερε, όμως, ότι, προκειμένου το μήνυμα της Ορθοδοξίας ν' αγγίξει την νέα γενιά και να καταστεί ευπρόσδεκτο από την σύγχρονη κοινωνία, έπρεπε η Εκκλησία να αναθεωρήσει παλαιωμένες τακτικές και να υιοθετήσει σύγχρονο λόγο και πρωτότυπο τρόπο προσέγγισης των νέων. Μόνον έτσι θα μπορούσε να λειτουργήσει ανακαινιστικά και ν' αφαιρέσει την σκουριά από τον ακένωτο πλούτο και τον αδαπάνητο θησαυρό της πίστεως.

Γι' αυτό, δεν δίστασε να μιλήσει στην γλώσσα των νέων και να τους συναντήσει στα στέκια τους, για ν' απευθύνει πρόσκληση επιστροφής στο

σπίτι, στην Εκκλησία. Στην ιστορία έμεινε ο λόγος «ελάτε στην Εκκλησία όπως είστε, με το τζιν, με το σκουλαρίκι» ή η ατάκα του «και εγώ σας πάω», που ήταν απάντηση στο «Χριστόδουλε, σε πάμε», που του απηύθυναν οι μαθητές λυκείου της Δυτικής Θεσσαλονίκης. Ακόμα και χρήση διδακτικών ανεκδότων έκανε, κατά τις συναντήσεις του με μαθητές από όλη την Ελλάδα, που τον επισκέπτονταν στην Αρχιεπισκοπή ή κατά τις δικές του επισκέψεις στα σχολεία της Αττικής και της επαρχίας, με σκοπό να προβληματίσει και να διδάξει, με έναν εύπεπτο και πιο ευπρόσδεκτο από τα παιδιά τρόπο. Βέβαια, ο προωθημένος, αν μη τι άλλο, τρόπος επικοινωνίας του με τους νέους συνάντησε την απαρέσκεια αγκυλωμένων στο χθες θρησκευτικών κύκλων και ενόχλησε κατεστημένες αντιλήψεις μέσα στην Εκκλησία, που τον κατηγόρησαν για εκκοσμίκευση. Όμως, ο Χριστόδουλος δεν έκρινε τους ανθρώπους από την εξωτερική εμφάνιση, αλλά στόχευε στις ψυχές· αποσκοπούσε στην εσωτερική αλλοίωση, στην μεταποίηση του ανθρώπου, που μπορεί να επιτευχθεί μόνο μέσα στην Εκκλησία. Γι' αυτό και ο λόγος του είχε τέτοια απήχηση και ο ίδιος αγαπήθηκε όσο κανείς άλλος εκκλησιαστικός ταγός της γενιάς του από τους νέους της εποχής μας.

Ποιμαντική της νεότητας στην Αρχιεπισκοπή

Ο Αρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος, από την πρώτη στιγμή, προβληματίστηκε πάνω στις παθογένειες που ταλάνιζαν το ποιμαντικό έργο της Εκκλησίας προς τους νέους και το καθιστούσαν αναποτελεσματικό. Είχε, μάλιστα, επισημάνει τις ποικίλες εξωτερικές και εσωτερικές αντιξοότητες, που αντιμετώπιζε, που το έκαναν δύσκολο και ενίοτε, επώδυνο. Γνώριζε ότι οι νέοι ένιωθαν προδομένοι και απογοητευμένοι από την σύγχρονη κοινωνία και εγκαταλειμμένοι από την Εκκλησία. Τον πονούσε το γεγονός ότι μια ικανή μερίδα της Ελληνικής νεολαίας είχε περιπέσει σε ηθικό και πνευματικό μαρασμό και αποθέωνε την ύλη. Από την άλλη, γνώριζε ότι και η σύγχρονη οικογένεια είχε χάσει τον πνευματικό της προσανατολισμό και έβγαλε από την ζωή της τον εκκλησιασμό και την γνωριμία των παιδιών της με τον Χριστό και την Εκκλησία. Τον λυπούσε, βέβαια και η αδιαφορία του σχολείου για την θρησκευτική αγωγή των μαθητών. Όμως, δεν δίσταζε να επισημαίνει και εσωτερικές παθογένειες, που οδηγούσαν σε μαρασμό την ποιμαντική προσέγγιση των νέων, ενώ εξέφραζε την δυσαρέσκειά του για το χαμηλό επίπεδο του κατηχητικού έργου των ενοριών της Πρωτεύουσας. Τον ενοχλούσε πολύ η δημοσιοϋπαλληλική νοοτροπία των Κληρικών, με την οποία ήρθε αντιμέτωπος όταν ανέλαβε τα Αρχιεπισκοπικά του καθήκοντα και λειτουργούσε ως τροχοπέδη για κάθε αναγεννητική προσπάθεια. Ήξερε ότι ήταν καιρός να αντικατασταθεί η παρωχημένη και ξαναζεσταμένη κατηχητική τροφή, που παρέπεμπε σε άλλες εποχές, με σύγχρονες μεθόδους

ποιμαντικής δράσης, που μπορούσαν να διεγείρουν και πάλι στις νεανικές ψυχές το ενδιαφέρον για την ζωή και την εμπειρία της Εκκλησίας.

Γι' αυτό, είχε την πεποίθηση ότι η κατάσταση μπορεί να ανατραπεί και το νεανικό – κατηχητικό έργο της Αρχιεπισκοπής να αναγεννηθεί και να προοδεύσει. Αυτή την πεποίθηση στήριζε στον φερέγγυο λόγο της Εκκλησίας, που είναι γεμάτος αγάπη και ειλικρινές ενδιαφέρον για την νεότητα. Την στήριζε, επίσης, στο όραμα της Εκκλησίας για τους νέους, που ήταν και δικό του όραμα, που δεν αποσκοπεί απλώς στην πραγμάτωση μιας ικανοποιητικής επαγγελματικής σταδιοδρομίας, αλλά στην εμπειρία της αυθεντικής εκκλησιαστικής ζωής, στην διαμόρφωση ανθρώπων με άποψη, με ολοκληρωμένες προσωπικότητες, μακριά από τυποποιημένα σχήματα ευσεβείας. Για εκείνον, η Εκκλησία οφείλει να αντέχει την διαφωνία, την αντίθετη άποψη, την χαρακτηρολογική διαφορετικότητα, την ετερότητα των προσώπων. Αυτό με το οποίο επ' ουδενί πρέπει να συμβιβάζεται είναι η απουσία των νέων από την εκκλησιαστική κοινότητα.

Αυτό το όραμα οδήγησε και σε συγκεκριμένες δράσεις και πρωτοβουλίες, προκειμένου η Εκκλησία να ανοίξει τις πόρτες Της στην νεολαία και τα παιδιά να νιώσουν ότι ξαναβρίσκουν το σπίτι τους. Έδωσε το σύνθημα «κάθε ενορία και Πνευματικό Κέντρο» και το πέτυχε, καθώς δεκάδες ανάλογα Κέντρα δημιουργήθηκαν σε όλη την έκταση της Εκκλησίας των Αθηνών, προσφέροντας πνευματικές, ιεραποστολικές, πολιτιστικές, αθλητικές και δημιουργικές διεξόδους στους νέους των ενοριών. Έδωσε μεγάλο βάρος στην προσεκτική επιλογή των στελεχών νεότητας και απαιτούσε οι άνθρωποι αυτοί να είναι νέοι, μορφωμένοι, ευλαβείς, διακρινόμενοι για το ήθος και τον ιεραποστολικό τους ζήλο. Και, βέβαια, ζήτησε το κέντρο της κατηχητικής διακονίας, όπως και κάθε ενοριακής δράσης, να είναι ο Ναός, προκειμένου οι νέοι να αποκτήσουν το απαραίτητο λειτουργικό ήθος και να γνωρίσουν τον θησαυρό της Θείας Λατρείας. Ιδιαίτερη προσοχή συνέστησε, επίσης, στην συνεργασία ενορίας και σχολείου, καθώς και στην συνετή και σοβαρή παρουσία του Ιερέως στους σχολικούς χώρους, ο οποίος οφείλει να λειτουργεί ως πατέρας για τα παιδιά, γεμάτος ειλικρίνεια και αγάπη.

Δυστυχώς, λίγα χρόνια μετά, με νόμο που ψηφίστηκε νύχτα, απαγορεύτηκε η είσοδος των Κληρικών στα Σχολεία, για την άσκηση του ευεργετικού ποιμαντικού τους έργου, μέτρο που εντάσσεται στο σχέδιο σταδιακής και πλήρους αποϊεροποίησης της Ελληνικής κοινωνίας, με τραγικά αποτελέσματα, που στην εποχή μας λαμβάνουν εκρηκτική μορφή,

εξ' αιτίας και πολλών άλλων, ασφαλώς, λόγων και αιτιών.

Εκ του Γραφείου Τύπου και Επικοινωνίας
της Ιεράς Μητροπόλεως

ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ, Επιστολή προς τους γονείς, με θέμα, «Περί της λειτουργίας εβδομαδιαίων συνάξεων νεολαίας», 2/10/1980, *ό.π.*, 496.

ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ, «Τα ναρκωτικά και η Εκκλησία», *Ελεύθερος Τύπος*, αρ.φ. 1027, 6-7/9/1986, 27, πρβλ. και *ΕΡΓΑ*, τ. Ε', 346.

ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ, *Η Εκκλησία μπροστά στην πρόκληση του AIDS*, Αθήναι, 1993, σ.10.

ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ, *Λόγος Επιβατήριος*, Καθεδρικός Ναός Αθηνών, 9/5/1998, βλ. «Εκκλησία»,ΟΕ', 10, 1/6/1998, σ.σ. 388-389.

ό.π., σ. 11.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΑΙΤΩΛΙΑΣ ΚΑΙ ΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ

ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΤΥΠΟΥ & ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

======= ◊ =======

Αρχιεπ. Δαμασκηνού 10 – Ι. Π. Μεσολογγίου – Τ.Κ. 302 00
Τηλ. (26310) 22 421 / 22 322, Fax. 28 701 – **http**: www.imaa.gr – **e-mail**: imaa@otenet.gr